CENTRALNA KOMISJA EGZAMINACYJNA

EGZAMIN MATURALNY

W ROKU SZKOLNYM 2017/2018

WIEDZA O SPOŁECZEŃSTWIE

POZIOM ROZSZERZONY

FORMUŁA OD 2015

(„NOWA MATURA")

ZASADY OCENIANIA ROZWIĄZAŃ ZADAŃ

ARKUSZ MWO-R1

CZERWIEC 2018

Zadanie		Model odpowiedzi	Schemat punktowania	
			Zasady	Pkt.
1.		grupa odniesienia	1 pkt za poprawną odpowiedź	**0–1**
2.		C.	1 pkt za poprawną odpowiedź	**0–1**
3.	**1.**	1. P 2. F 3. P	1 pkt za trzy poprawne elementy odpowiedzi	**0–2**
	2.	Dane zaprezentowane na wykresie 3 to dane cząstkowe z wykresu 2, które jednak nie są średnią z tych pierwszych, ponieważ liczebności respondentów z miast i wsi nie są równe. **Uznaje się i inne odpowiedzi oddające powyższy sens.*	1 pkt za poprawną odpowiedź	
4.		W tekście A. wskazano jako kryterium wyodrębnienia klas społecznych kwestię stosunku do własności, a w tekście B. – jako że mamy w nim do czynienia ze stratyfikacją społeczną – wyznacznikiem przynależności do warstwy nazywanej klasą, poza wskazanym kryterium, mogą być kwalifikacje, prestiż, styl życia. **Uznaje się i inne odpowiedzi oddające powyższy sens.*	1 pkt za poprawną odpowiedź	**0–1**
5.		Rozstrzygnięcie – Nie. Uzasadnienie – Kajetan Nowacki zmienił miejsce zamieszkania i pracy, ale nie zmienił się jego status społeczny/miejsce w hierarchii społecznej. Był i nadal pozostał prezesem spółdzielni. **Uznaje się i inne odpowiedzi oddające powyższy sens.*	1 pkt za dwa poprawne elementy odpowiedzi	**0–1**
6.	**1.**	Rozstrzygnięcie – Nie. Uzasadnienie – Nikt z potencjalnego elektoratu KKW Zjednoczona Lewica nie deklarował swoich warunków materialnych jako złe, tymczasem wśród ogółu respondentów było to 11%. W potencjalnym elektoracie tego komitetu osoby z wykształceniem podstawowym/ gimnazjalnym stanowiły 5%, osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym 19%, a w ogóle społeczeństwa polskiego – odpowiednio 21% i 24%. **Uznaje się i inne odpowiedzi oddające powyższy sens, ale w sytuacji gdy zdający odczytał dane nieprawidłowo, np. 19% ludzi z wykształceniem zawodowym głosowało na KKW ZL, nie przyznaje się punktu.*	1 pkt za dwa poprawne elementy odpowiedzi	**0–2**
	2.	1. P 2. F 3. P	1 pkt za trzy poprawne elementy odpowiedzi	
7.		1. P 2. F 3. P	1 pkt za trzy poprawne elementy odpowiedzi	**0–1**
8.	**1.**	2	1 pkt za poprawną odpowiedź	**0–2**
	2.	Rozstrzygniecie – Opis 4. Uzasadnienie: Tylko w tym opisie mamy łamanie obowiązującego prawa w imię wyższych racji i ponoszenie konsekwencji w postaci kary. **Uznaje się i inne odpowiedzi oddające powyższy sens.*	1 pkt za dwa poprawne elementy odpowiedzi	

9.		– Władza – także liberalna – powinna być względnie pragmatyczna i dostosować się do części oczekiwań społecznych. – Jeśli nie ma sytuacji wystarczającej „samoorganizacji społecznej" postulat „mniej państwa" jest nieodpowiedzialny. **Uznaje się i inne odpowiedzi oddające powyższy sens.*	1 pkt za dwa poprawne elementy odpowiedzi	**0–1**
10.		1) tworzenie miejsc w przedszkolach, żłobkach, 2) stworzenie rozwiązań prawnych umożliwiających wykorzystanie urlopu rodzicielskiego przez ojców lub urlop ojcowski 3) Karta Wielkiej Rodziny lub Program 500+ **Uznaje się odpowiedzi oddające powyższy sens, a także inne poprawne merytorycznie.*	1 pkt za dwa poprawne elementy odpowiedzi	**0–2**
11.	**1.**	prezydencki	1 pkt za poprawną odpowiedź	**0–2**
	2.	D.	1 pkt za poprawną odpowiedź	
12.		A. Republika Włoska / Włochy, 5 B. Konfederacja Szwajcarska / Szwajcaria, 4 C. Federacja Rosyjska / Rosja, 6	1 pkt za poprawnie wypełnione dwa wiersze tabeli lub za trzy poprawne nazwy	**0–2**
13.	**1.**	Senat (RP)	1 pkt za poprawną odpowiedź	**0–3**
	2.	próg wyborczy / klauzula zaporowa	1 pkt za poprawną odpowiedź	
	3.	Zdanie 2.: System ten nie wprowadza osobistej odpowiedzialności – nie oznacza on możliwości odwołania posła. Zdanie 3.: System nie musi oznaczać likwidacji reprezentacji w parlamencie małych ugrupowań – mogą mieć w nim przedstawicieli ugrupowania regionalne czy etniczne (jak w Wielkiej Brytanii). **Uznaje się odpowiedzi oddające powyższy sens a także inne poprawne merytorycznie.*	1 pkt za dwa poprawne elementy odpowiedzi	
14.		Pat polegał na tym, że żadna z sił politycznych w Bułgarii nie była w stanie sformować rządu opartego na większości parlamentarnej. Centroprawica nie zyskała takiej większości (97 mandatów) i nie miała zdolności koalicyjnych, dotychczas rządzący socjaliści wraz z koalicjantem otrzymali o jeden mandat za mało do większości parlamentarnej (120 mandatów w 240-osobowym parlamencie). **Uznaje się i inne odpowiedzi oddające powyższy sens.*	1 pkt za poprawną odpowiedź	**0–1**
15.		1. A, E 2. B, C	1 pkt za dwa poprawne elementy odpowiedzi	**0–2**

16.		Art. 13.3. – Wówczas minimalna frekwencja dla ważności referendum dotyczącego odwołania organu stanowiącego wynosiła 50%, obecnie jest to min. 3/5 frekwencji z wyborów tego organu. Art. 18.4. – Wówczas organ wykonawczy mógł zostać odwołany przez radę gminy, obecnie jest to możliwe tylko w referendum lokalnym, które może być przeprowadzone na wniosek rady gminy. Art. 26.2. – Organem wykonawczym był wówczas zarząd z wójtem/ burmistrzem/ prezydentem miasta na czele, obecnie organ wykonawczy jest jednoosobowy (wójt/ burmistrz/ prezydent miasta). **Uznaje się i inne odpowiedzi oddające powyższy sens.*	1 pkt za dwa poprawne elementy odpowiedzi	**0–2**
17.		A. brak adresata decyzji B. brak pouczenia o możliwości odwołania się do SKO **Uznaje się i inne odpowiedzi oddające powyższy sens.*	1 pkt za poprawny element odpowiedzi	**0–2**
18.		1. F 2. P 3. F	1 pkt za trzy poprawne elementy odpowiedzi	**0–1**
19.	**1.**	Podobieństwo – prawo inicjatywy ustawodawczej lub podpisanie ustawy i jej ogłoszenie. Różnica – brak możliwości skierowania ustawy do ponownego rozpatrzenia przez Sejm RP (brak weta zawieszającego). **Uznaje się i inne odpowiedzi oddające powyższy sens.*	1 pkt za dwa poprawne elementy odpowiedzi	**0–2**
	2.	B.	1 pkt za poprawną odpowiedź	
20.		komornik	1 pkt za poprawną odpowiedź	**0–1**
21.	**1.**	Kodeks karny	1 pkt za poprawną odpowiedź	**0–2**
	2.	(zasada) domniemania niewinności [*preasumptio boni viri*]	1 pkt za poprawną odpowiedź	
22.	**1.**	Kodeks cywilny	1 pkt za poprawną odpowiedź	**0–2**
	2.	Koszty uzyskania przychodu: 200 zł (20% z 1000) podstawa do opodatkowania: 800 zł (1000 – 200) podatek dochodowy: 144 zł (18% z 800) **Uznaje się i inne formy zapisu oddające powyższy sens i prowadzące do właściwego wyniku.*	1 pkt za poprawną odpowiedź	
23.		– Zasada 1: Rejestrację można załatwić w urzędzie gminy (można tam przynieść lub przesłać wniosek o rejestrację, a gmina przekształca go na wniosek elektroniczny do CEIDG.) – Zasada 2: Działalność gospodarczą osoba fizyczna może założyć poprzez zalogowanie się do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej oraz wypełnienie wniosku on-line i podpisanie go elektronicznie. **Uznaje się i inne odpowiedzi oddające powyższy sens.*	1 pkt za dwa poprawne elementy odpowiedzi	**0–1**

24.	B.	1 pkt za poprawną odpowiedź	**0–1**
25.	A.	1 pkt za poprawną odpowiedź	**0–1**
26.	arbitraż	1 pkt za poprawną odpowiedź	**0–1**
27.	A. Organizacja Paktu Północnoatlantyckiego B. Organizacja Narodów Zjednoczonych	1 pkt za dwa poprawne elementy odpowiedzi	**0–1**
28.	A. Słowacja, 2 B. Polska, 3 C. Szwajcaria, 1	1 pkt za poprawnie wypełnione dwa wiersze tabeli lub za trzy poprawne nazwy	**0–2**
29.	A. zagranicznych i polityki bezpieczeństwa B. (Federicę) Mogherini C. Rady Europejskiej	1 pkt za dwa poprawne elementy odpowiedzi	**0–2**
30.	Nazwa – terroryzm Cechy, dwie spośród: – przemoc wobec przypadkowych osób; – działania podejmowane przez małe grupy; – miejsca ataku np. środki komunikacji; – uzyskanie efektu medialnego. **Uznaje się odpowiedzi oddające powyższy sens oraz inne poprawne merytorycznie.*	1 pkt za trzy poprawne elementy odpowiedzi	**0–1**
31.	A. 3 B. ludobójstwa [przeciwko ludzkości] C. Międzynarodowy Trybunał Karny dla Rwandy [Międzynarodowy Trybunał do spraw Rwandy]	1 pkt za dwa poprawne elementy odpowiedzi	**0–2**

Zadanie 32. (0–12)

Temat 1.
Porównaj elementy ustroju politycznego Francji i Niemiec: typ systemu politycznego, system wyborczy (w elekcjach, których dotyczą materiały źródłowe), system partyjny oraz ustrój terytorialno-prawny.

Poziom III: WARTOŚĆ MERYTORYCZNA **(12 PKT)**	POPRAWNOŚĆ MERYTORYCZNA Zdający nie popełnił żadnego błędu merytorycznego. SELEKCJA INFORMACJI Zdający przeprowadził poprawną selekcję i hierarchizację informacji (nie zamieścił w pracy fragmentów niezwiązanych z tematem). JĘZYK, STYL I KOMPOZYCJA Zdający zaprezentował wywód w pełni spójny, harmonijny i logiczny.
Zdający w pełni porównał: 1) typ systemu politycznego – system V Republiki określany jest jako semiprezydencki/półprezydencki, a RFN – jako kanclerski, – różnicuje oba państwa pozycja ustrojowa prezydenta – w RFN ma on znaczenie ceremonialno-reprezentacyjne, a władza wykonawcza skupiona jest w rękach kanclerza, a we Francji to prezydent stoi na czele Rady Ministrów (formalnie zawsze, faktycznie wtedy, gdy nie ma koabitacji), – podobna w obu państwach jest kwestia odpowiedzialności politycznej rządu przed parlamentem (element klasycznego systemu parlamentarno-gabinetowego), w obu państwach mamy zatem instytucję wotum nieufności, które może przegłosować izba pierwsza parlamentu (w RFN – tylko konstruktywne); 2) system wyborczy w wyborach do pierwszych izb parlamentu – podobieństwo to powszechność, bezpośredniość i tajność głosowania; – we Francji wybory do Zgromadzenia Narodowego odbywają się według zasady większości, przy czym jeśli żaden z kandydatów w JOW-ie nie osiągnął większości bezwzględnej, przeprowadzana jest II tura; wyniki są wypaczone i poprzez system wyborczy i poprzez praktykę zawierania koalicji wyborczych na II turę, co świetnie widać w przypadku wyników Ruchu Demokratycznego w pierwszych i ostatnich przedstawionych wyborach, – w RFN wybory do Bundestagu przeprowadzane są według zasady proporcjonalności, ale w ramach personalizacji głosu wyborca dysponuje dwoma głosami: 1 w wyborach proporcjonalnych i 1 w większościowych; mandaty obsadzane są według wyników głosowania na listy partyjne, jednak jeśli dana partia wygrała w większej liczbie JOW-ów, niż wynika to z jej ogólnego wyniku z części proporcjonalnej wyborów, mandaty te zostają przy partii (tzw. superata, powodująca różną liczbę deputowanych Bundestagu); jest próg wyborczy na poziomie 5%; 3) system partyjny – we Francji przez lata funkcjonował system dwublokowy, czasem idący w stronę dwupartyjnego, gdzie głównymi siłami byli republikanie i socjaliści; wybory z 2017 roku wywróciły system partyjny, gdyż większość niezbędną do samodzielnego rządzenia uzyskało ugrupowanie prezydenta o zróżnicowanym obliczu ideowym; – w RFN przez lata funkcjonował system dwuipółpartyjny (CDU/CSU i SPD jako główne i FDP jako języczek u wagi), w końcu XX wieku przyjął on charakter systemu dwublokowego (CDU/CSU-FDP i SPD-G); obecnie – zważywszy na wyniki wyborów – dwublokowy charakter systemu bywa zastępowany przez rządy wielkiej koalicji; – podobieństwo systemów to występowanie i spore poparcie dla sił skrajnych: lewicowych socjalistów (np. Francja Niepokorna i lewicy postkomunistycznej w RFN) i nacjonalistów (Front Narodowy i AfD), ale stosowane systemy wyborcze zupełnie inaczej działają na nacjonalistyczne siły asystemowe – nikła reprezentacja Frontu Narodowego we Francji i sukces AfD w RFN;	

4) ustrój terytorialno-prawny – Francja jest państwem unitarnym/jednolitym i scentralizowanym, a Niemcy – państwem złożonym, ale części składowe nie posiadają charakteru organizmów państwowych; – podstawową jednostką podziału administracyjnego we Francji jest departament, a w Niemczech – land. 5) Zdający wykorzystał znajomość i rozumienie różnych aspektów danego problemu do jego opisu w szerszym kontekście interpretacyjnym, wykazał się znajomością licznych pojęć związanych z danym zagadnieniem.	

Temat 2.
Scharakteryzuj prawa dzieci i system ich ochrony, odnosząc się do regulacji *Konwencji o prawach dziecka* oraz polskiego prawa konstytucyjnego i rodzinnego.

Poziom III: WARTOŚĆ MERYTORYCZNA **(12 PKT)** Zdający w pełni: 1) przedstawił – na podstawie *Konwencji o prawach dziecka* z 1989 roku i *Konstytucji RP* – prawa dziecka wynikające generalnie z praw człowieka (dotyczące wszystkich, nie tylko, ale i także dzieci): uznanie, że źródłem praw i wolności jest przyrodzona i niezbywalna godność człowieka oraz inne prawa o charakterze innym niż ta część praw politycznych, która jest dostępna po uzyskaniu pełnoletniości: prawo do życia, prawo do uzyskania obywatelstwa, do tożsamości, zakaz nieludzkiego traktowania, prawo do informacji, do wypowiedzi, do swobody myśli, wyznania i sumienia, do swobodnego zrzeszania się, do pokojowych zgromadzeń, do prywatności itd. oraz prawa socjalne: do ochrony zdrowia, systemu zabezpieczenia społecznego, do wypoczynku i czasu wolnego, uczestnictwa w życiu kulturalnym i artystycznym; 2) przedstawił – na podstawie *Konwencji o prawach dziecka* z 1989 roku i *Konstytucji RP* – prawa podmiotowe dzieci: dobro dziecka najważniejsze przy postepowaniu władz publicznych, prawo do nauki, a w Polsce – do bezpłatnej nauki w szkołach publicznych do 18. roku życia, ochrona przed przemocą, wyzyskiem (w jakimkolwiek aspekcie, także ekonomicznym i seksualnym), okrucieństwem i demoralizacją; podejmowanie działań w celu ochrony dzieci przez nielegalnym używaniem narkotyków i psychotropów; w sytuacji pozbawienia opieki rodzicielskiej prawo do opieki i pomocy władz publicznych, szczególna troska o dzieci niepełnosprawne, prawo do pozostawania – o ile to możliwe – pod opieką swych rodziców, zakaz handlu dziećmi, transferu czy nielegalnego wywozu za granicę, szczególne prawa ochrony w czasie konfliktów zbrojnych; 3) przedstawił polską specyfikę praw dziecka – przepisy *Konwencji o prawach dziecka* dotyczące prawa do informacji, do wypowiedzi, do swobody myśli, wyznania i sumienia, do swobodnego zrzeszania się, do pokojowych zgromadzeń, do prywatności zostały przez Polskę przyjęte, ale z zastrzeżeniami, że prawa te realizowane są z poszanowaniem władzy rodzicielskiej, zgodnie z polskimi zwyczajami i tradycjami dotyczącymi miejsca dziecka w rodzinie – unormowania z *Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego* oraz *Konstytucji RP:* wzajemny szacunek i wspieranie się z rodzicami; akt urodzenia i nazwisko, prawo dziecka do wychowania przez rodziców z poszanowaniem jego godności i praw, prawo do decydowania i składania oświadczeń woli, ale po wysłuchaniu opinii i zaleceń rodziców formułowanych dla jego dobra; prawo do bycia wysłuchanym przez rodziców i do tego, by podejmując decyzje w sprawie dziecka w miarę	POPRAWNOŚĆ MERYTORYCZNA Zdający nie popełnił żadnego błędu merytorycznego. SELEKCJA INFORMACJI Zdający przeprowadził poprawną selekcję i hierarchizację informacji (nie zamieścił w pracy fragmentów niezwiązanych z tematem). JĘZYK, STYL I KOMPOZYCJA Zdający zaprezentował wywód w pełni spójny, harmonijny i logiczny.

możliwości uwzględnili oni zdanie dziecka (*Konstytucja RP*) i jego rozsądne życzenie (k.r. i o.); 4) przedstawił system ochrony praw dziecka: – międzynarodowy: Komitet Praw Dziecka, do którego państwa-strony przedkładają sprawozdania; UNICEF (Fundusz NZ na rzecz Dzieci) – krajowy: instytucja Rzecznika Praw Dziecka; inny typ procesu karnego wobec nieletniego – przed sądem rodzinnym; inny typ kar (poza najcięższymi przestępstwami popełnianymi przez niepełnoletnią młodzież): środki wychowawcze i poprawcze; uprawnienia sądów opiekuńczych ze względu na dobro dziecka. 5) Zdający wykorzystał znajomość i rozumienie różnych aspektów danego problemu do jego opisu w szerszym kontekście interpretacyjnym, wykazał się znajomością licznych pojęć związanych z danym zagadnieniem.	

Temat 3.
Wyjaśnij, na czym polega zjawisko globalizacji, i sporządź – odnosząc się do konkretnych procesów i wydarzeń – bilans jego skutków w wymiarach: gospodarczym, społeczno-kulturowym i politycznym.

Poziom III

WARTOŚĆ MERYTORYCZNA **(12 PKT)** Zdający w pełni: 1) wyjaśnił, na czym polega zjawisko globalizacji, w tym podkreślił jego wieloaspektowość; 2) sporządził bilans skutków gospodarczych globalizacji – przedstawił, odnosząc się do konkretnych procesów i wydarzeń, negatywy i pozytywy, rozważył je; 3) sporządził bilans skutków społeczno-kulturowych globalizacji – przedstawił, odnosząc się do konkretnych procesów i wydarzeń, negatywy i pozytywy, rozważył je; 4) sporządził bilans skutków politycznych globalizacji – przedstawił, odnosząc się do konkretnych procesów i wydarzeń, negatywy i pozytywy, rozważył je. 5) Zdający wykorzystał znajomość i rozumienie różnych aspektów danego problemu do jego opisu w szerszym kontekście interpretacyjnym, wykazał się znajomością licznych pojęć związanych z danym zagadnieniem.	POPRAWNOŚĆ MERYTORYCZNA Zdający nie popełnił żadnego błędu merytorycznego. SELEKCJA INFORMACJI Zdający przeprowadził poprawną selekcję i hierarchizację informacji (nie zamieścił w pracy fragmentów niezwiązanych z tematem). JĘZYK, STYL I KOMPOZYCJA Zdający zaprezentował wywód w pełni spójny, harmonijny i logiczny.

<u>Pozostałe poziomy do wypracowań</u>

Poziom II WARTOŚĆ MERYTORYCZNA **(8 PKT)** Zdający: – scharakteryzował w pełni trzy istotne aspekty zagadnienia spośród 1–4 wskazanych dla poziomu III	POPRAWNOŚĆ MERYTORYCZNA Zdający popełnił jeden lub dwa błędy merytoryczne. SELEKCJA INFORMACJI

lub – scharakteryzował w pełni dwa istotne aspekty zagadnienia oraz częściowo scharakteryzował dwa kolejne istotne aspekty zagadnienia spośród 1–4 wskazanych dla poziomu III. 5) Zdający wykorzystał znajomość i rozumienie wybranych aspektów analizowanego tematu; wykazał się znajomością wybranych pojęć związanych z tematem.	Zdający przeprowadził niekonsekwentną selekcję informacji i ich hierarchizację (umieścił w pracy nieliczne fragmenty niezwiązane z tematem). JĘZYK, STYL I KOMPOZYCJA Zdający zaprezentował wywód nie w pełni uporządkowany.
Poziom I WARTOŚĆ MERYTORYCZNA **(4 PKT)** Zdający: – scharakteryzował w pełni jeden istotny aspekt zagadnienia oraz scharakteryzował częściowo jeden aspekt zagadnienia spośród 1–4 wskazanych dla poziomu III lub – scharakteryzował częściowo trzy istotne aspekty zagadnienia spośród 1–4 wskazanych dla poziomu III. 5) Zdający wykazał się znajomością jedynie nielicznych pojęć związanych z tematem.	POPRAWNOŚĆ MERYTORYCZNA Zdający popełnił trzy lub cztery błędy merytoryczne. SELEKCJA INFORMACJI Zdający przeprowadził w niewystarczającym stopniu selekcję informacji i ich hierarchizację (napisał pracę, której znaczną część stanowią fragmenty niezwiązane z tematem). JĘZYK, STYL I KOMPOZYCJA Zdający zaprezentował wywód w sposób chaotyczny i nielogiczny.
	POPRAWNOŚĆ MERYTORYCZNA Zdający popełnił co najmniej pięć błędów merytorycznych. SELEKCJA INFORMACJI Ponad połowę pracy stanowią fragmenty niezwiązane z tematem. JĘZYK, STYL I KOMPOZYCJA Wywód jest niekomunikatywny.
(0 PKT) Zdający nie zrozumiał tematu – nie scharakteryzował częściowo ani w pełni żadnego z aspektów spośród 1–4 wskazanych dla poziomu III. 5) Zdający nie wykazał się znajomością pojęć związanych z tematem.	Przy pracy o wartości merytorycznej mniejszej niż właściwa dla I poziomu nie przyznaje się punktów za pozostałe elementy.

Egzaminator, klasyfikując wartość merytoryczną pracy na jeden z trzech poziomów (I–III), może ocenić ją wyłącznie na 12, 8 lub 4 punkty. Ostateczna liczba punktów uzyskanych przez zdającego jest zależna także od poziomu realizacji trzech pozostałych kryteriów, tj. poprawności merytorycznej, selekcji informacji oraz języka, stylu i kompozycji pracy. Za zrealizowanie danego kryterium na poziomie wyższym / niższym od poziomu wartości merytorycznej pracy zdający uzyskuje jeden punkt więcej / mniej. Pracę niespełniającą wymogów poziomu I w kwestii wartości merytorycznej egzaminator ocenia na 0 punktów.